

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫННЫ

РСФСР-нің Компартиясының
Тыва республика комитетинин,
Тыва АССР-нің Дээди
Советинин болгаш Министрлер
Чөвүлелинин органы

1990 чыл
ноябрь
22
четверг
№ 266 (14466)
1925 чылда
идеяландырган
Өртү 3 коп.

БИР ИНЕКТЕН-НЕ 4000 КГ СҮТ ДЭЭШ

ЧУРУКТА: Танды районда «Сосновка» дуржулга-бүдүрүлгө ажыл-агыйының төп сүт-баараан фермазының саанчызы Оля Дендрактың күш-ажыкты көргүзгүлери чыл саында бедик болуп, саанчыларын муриақтыларын бирозынга санадып келген.

Бо чылдың он айларында ол бир баш инекке онааштыр 3062 килограмм сүттү саап алган, республиканың саанчыларының ийи дугаар черин ээлээн. Ам чыл төчүзүңге чедир бир инектен-не дөрт муң кг. сүттү алыры дээш сорук киришкенин ажылдап киришкен.

Ондар ОХЕМЧИКТИН фотосу.

ҮЕНИН СУДАЛЫ МЕДӨӨЛӨР

«АК-ХЕМ» АНСАМБЛЬ

Сөөлгү үезде кожавыста моол аймактар-биле култура харылаавыс улам быжыгып турар. Удур-дандар аалдажышып, дуржулга болтушкуну барык-ла ай сайында болуп турар. Бо хүнерде Моолдун Баян-Өлгий аймагын Цэнгал суму-зунун тыпаларының «Ак-Хем» атты фольклор ансамбли бистин республикада чедип келген. Оларның уран таланттары-биле эртен чылдын Монгуш-Тайга районун ажыл-ишчилери тыншып, төрөлүшүн хөөрөшкен.

ДУҮН, БӨГҮН, ДААРТА

«Ак-Хем» ансамблдин программасы байл. Кыла эде-буртун тыла ырал, сүзүгүлдөө сөстери, кожавыстар, кырган удугун чугаа-сооду, бирөөлдер бар. Оларнын амгы аян-чорун Бай-Тайга районун девискээринге аелден. Оон соонда аалчыларның найрал-чы узун оруу найысылал Кызылче углапкан.

КУШТАР ДУГАЙЫНДА

«Пионер» кинотеатрыга 10.50 шакта «Юанжы болгаш куу» деп уругларга фильмни

Хундулуг номчукчу! Республика солуннарын, оон иштинде «Шынны» чагыдары ам каш хонгаш, декабрь 1-де доостур. «Шынны» чагыдып ап четкикпэн болзуңарза, бо хонуктарда кылдырып алыры дээш далажыңар!

ЧАГЫДЫЛГА УЛАМЧЫЛАП ТУРАР

Келер чылга солуннар, журналистар чагыдылганын бистин республикада харындаа чуртта оожум чурт турарын эки билер мен. Ол кишини сагыш-сеткилин дүвүрүлгө бээр-дир.

Бистин Тыва агроупдугурун алыскада солун, сеткүүлдер чагыдылганын оожум чоруп турарынын чылааган-нарын мынагы. Бирөөде, солун, сеткүүлдер чагыдылганын талазы-биле чоң ортузунга суртаал, тайылар, ажыл-иштин коюк чорутууну туралык, ол шыкка партини, комсомол ажалыкчыларынын бо чутула политикти кампаани, ала-чагаараалашкычине киригени. Чүгө солун ажылдакчыларының херээ-дир дээр хөөнер бар. Ийде, моон мурунда чылдарга хой-инитин солун, сеткүүлдер тарадыларынга, сөзүл-биле, бие-даа бол чагыдылгачыларын инити түндүк каш хуну төлөй берип турган. Материалдык соонургалым кодурусекке, бо үезде чыл экин ааа халас эрттирер боор. Бичи-даа болза, ажыл дээш төлөр-үенни шынчын ылаң аларган. Ук байдалдары келер чагыдылга үезинде өөренип көөрү чүгүдү.

Бистин Тыва агроупдугурун алыскада солун, сеткүүлдер чагыдылганын талазы-биле чоң ортузунга суртаал, тайылар, ажыл-иштин коюк чорутууну туралык, ол шыкка партини, комсомол ажалыкчыларынын бо чутула политикти кампаани, ала-чагаараалашкычине киригени. Чүгө солун ажылдакчыларының херээ-дир дээр хөөнер бар. Ийде, моон мурунда чылдарга хой-инитин солун, сеткүүлдер тарадыларынга, сөзүл-биле, бие-даа бол чагыдылгачыларын инити түндүк каш хуну төлөй берип турган. Материалдык соонургалым кодурусекке, бо үезде чыл экин ааа халас эрттирер боор. Бичи-даа болза, ажыл дээш төлөр-үенни шынчын ылаң аларган. Ук байдалдары келер чагыдылга үезинде өөренип көөрү чүгүдү.

АРГАЗЫ ЧЕРЛЕ БАР

Сөөлгү үезде «Шын», «Тыванын аныктары» солуннарга камды-лаа айтырылгачы солун чүдүлери бижип турар апаргань конжук эки. Аааа номчукчу конжук өөрүзе арга чок. Өрткө өскени-биле холбаштыр чагыдылга кылдыр бе, кылбас бе деп азын тыпнаптал чорур чамык эш-өөрүң көргөш, кижи элдесипер. Мен

бог дугайты болап көөрүмге, чагыдылганы кылып алдырынын аргазы черле бар. Бүдүн чылда солун чок олуруп бээр-ге берген аажок хире. Илаңгыа хүнүнчү солун номчук чамык берген кижи, ол чок-ка черле шыдашпас.

Мен болум хуума «Шын», «Тыванын аныктары» солуннарын чылдын чагыдып алдыр чамыкты мен. Боzum пен-сионер, хой акша албайн даа турар болуңар, бо узаага база-ла солуннарым чагыдып алдым.

Чамыктын турар кижи-лер кандай-бир арганы тыпаш, аркан үезде чагыдылганын кылды четкиктинер боор дээр-зинге бүдүрүлгө бар.

Саган-оол ХЕРТЕК. Тээл суур.

РОССИЯ СОВЕТ ФЕДЕРАТИВТИГ СОЦИАЛИСТИГ РЕСПУБЛИКАНЫҢ КОММУНИСТЕРИНГЕ, БҮГҮ ХАМААТЫЛАРЫНГА

Бистин Ала-чуртувус берге үени чурттап эрттирер турар. Сөөлгү чылдардык чартылагалары чогуур түнделерин амызында бербээни хонданчыг-дыр. Харын оон туржук, политиктиг быжыг туруш чок чорук, ажыл-агый харылааларынын үзүлгени, чоңун хой нуруузунуң материалдык байлаанын баксырааны, кеме-херек үзүлгенишкениринин, өскени, национал чарыдарыкчы чорук болгаш тус черин эрге-ажыын хараан турамык үзүлгө хөдөлүшкенин чуртту халаптың кес кырыңче чыгай берген, бүгү-инити сандараашкынын херек кырында кыжынышынын тургускан. Куртувиң салым-чолу дээш, хой миллион совет кижилерин аймыл чок чоруу

дээш сеткил дүвүрүшкенин инитиледе күтешип турар. РСФСР-нің Компартиясының ТК-зының болгаш Топ Контроль Комиссиясының чоокта чаа болуп өрткен Пленумунуң киржикчилери кижилерин сагыш-сеткилин илгерилеви-ишаан, экономиктиг хоозураанын чайладыр, хамааты тайбынын чедип алар, ССР Эвилелинин күрүне чалгыш экинчи үнеленирин хөвөр арттырып, камгаалар талазы-биле практиктиг хемчеглерин бо берге үеде доп-доран ап чорууларын санадылар.

Чурттуу Президентинин болгаш Дээди Советинин уаурутуга болурун чылда-гааннарын ханым-биле билеп, ааа каттышышаан, оларга өл-не дээштин дестикчени көргүрүткени кылдырып тур бис. Интернационалдык сыйлык каттыжканынын болгаш акым-дүмчү чоруктуң бузууга шыныч бистин хой национал-айтырымыга хамаарыштыр-ган, корум-чүрүмү доп-доран тургузар, националдар аразы-нын харылааларын чогууча-мык кылдыр экинжар, инитиледе өткөсигенин катар тургузар талазы-биле шийтирер хемчеглерин ССР-нің Президенти, СЭКП ТК-нын Чингиз секретари М. С. Горбачев ааа санадылар.

Чуртталазы, бог-боттарын хемчеглерин база могагынын сөксөдир, индиг байдалан ажыр бедек көдүрүр үе келген. Тогуңуң камды-лаа эң берге үе-чадаларында бистин күжүвүс кезээде ажылдын адымын болуп келген. Тургустунган байлаанын уштунуп унеринин аргазы болза, экономиканың ажыктын бедиле-амг бүгү чуртувустун коммунистери, ажыкчы чоңу бистин кылгырымысты дүңдээр бо-логаш дөткөр дөргөшкө илгерип тур бис. СЭКП чокта, Россиянын коммунистеринин киржилгези чокта инитиледе чогуучалык кылдыр сыйлык каттыжканынын программасын ботталдырып болуңмас дээрин бүзүрүп көрдүтүс.

Чуртталазы, бог-боттарын хемчеглерин база могагынын сөксөдир, индиг байдалан ажыр бедек көдүрүр үе келген. Тогуңуң камды-лаа эң берге үе-чадаларында бистин күжүвүс кезээде ажылдын адымын болуп келген. Тургустунган байлаанын уштунуп унеринин аргазы болза, экономиканың ажыктын бедиле-амг бүгү чуртувустун коммунистери, ажыкчы чоңу бистин кылгырымысты дүңдээр бо-логаш дөткөр дөргөшкө илгерип тур бис. СЭКП чокта, Россиянын коммунистеринин киржилгези чокта инитиледе чогуучалык кылдыр сыйлык каттыжканынын программасын ботталдырып болуңмас дээрин бүзүрүп көрдүтүс.

С. БАТЫРЕВ, А. КРАСИКОВ, В. ХРЕКОВ, В. ЧУКСЕВ. Ужуржыкчыныкың — ол хүнүң акылың Персия муңгулдурда байдалың чыгаалык көргөш турмак чыгаалык хуралы-биле доозулаң.

ЧОН МУРНУНГА ХАРЫСАЛГА

Хууда

Бодал

БУЯННЫГ ЧОРУККА САЛДАРЛЫГ

Тыва хурээ — чоңуң култураның төвү болуп жүрүп...

1990 жылдын октябры 1-ден эгеледи, чүдүртүчүлүк...

Дегингүрөл тыва чорукка бодал, өрөөндөгү-кажиза...

СССР-нүн калбак дөсөккө...

ХБАБ ажылдачыларынын 3-дүңү семинары өрткөн...

Кызыла орус түрүнүн даамы болза, тываалардын...

Тыва Арат Республиканын Танды коюунун Межеер...

Тыва хурээ калдык болуура...

Түнделикте, тыва хурээ буга...

Оюн КОРОДА.

Кызыла хоорай, Красноармейская, 100

«Тыва литератураның бөсүңгү...

Репрессияга таварышкан чогаалчылар...

Илетикти тыва поэзияга чаа агым С. Б. Пюрбюну...

Репрессия дугайында тывааны өскө...

Районун хараажан човулуниң «Улуг-Хеминг...

Районун хараажан чоңунуң бөгүңгү ажыл...

Ульян АРАКЧАА, Шагаан-Арыг хоорай.

Чурукчунун эскерии

Геннадий МАКАРОВИЦ турап чуруу.

ӨӨРЕДИЛГЕ-СЕМИНАР

Улуг-Хем районун көдээ сураларынын хараажан човулу...

Чык килдистин эргелекчини К. В. Төгус-оол...

Хууда хомудалдарын, арамыда хамаарылганын...

Сеткилдерге хомудунчг болуп турар бир түвө...

Улууң хундүлээр деп тыва чачылды утуп болбас...

Улууң хундүлээр деп тыва чачылды утуп болбас...

Санапалат солчуушкуну үйүңизде, «Тываның...

РАЙОНДА ЧОГААДЫКЧЫ КАТТЫЖЫШКЫН

Районун хараажан човулуниң «Улуг-Хеминг...

Ульян АРАКЧАА, Шагаан-Арыг хоорай.

Чурукчунун эскерии

Геннадий МАКАРОВИЦ турап чуруу.

ӨӨРЕДИЛГЕ-СЕМИНАР

Улуг-Хем районун көдээ сураларынын хараажан човулу...

Чык килдистин эргелекчини К. В. Төгус-оол...

айтыккан. Тыва литература Э. Донгак, М. Доржу, М. Эрген...

Тываның чогаалчыларының ээлчег чок съездизинден демдегледер

лап тургаш, эгелеп чоруур авторларын...

Улууң хундүлээр деп тыва чачылды утуп болбас...

Санапалат солчуушкуну үйүңизде, «Тываның...

АЖЫКТЫГ

Мен «Шын», «Улуг-Хем», «Тываның...

СОЛУН-ЛЕКТОР

Бай-Тайга районда Шуй суунун...

КАТАП АЖЫДАР

Өөредилге чымы эгеледен бээр...

Төлептиг КИЖИ ХЕРЕК

Дөгө-Баарыга сарыг шажынын...

Чык килдистин эргелекчини К. В. Төгус-оол...

А. А. Даржай бодунуң илетикелине...

Тываның чогаалчыларының ээлчег чок съездизинден демдегледер

лап тургаш, эгелеп чоруур авторларын...

Улууң хундүлээр деп тыва чачылды утуп болбас...

Санапалат солчуушкуну үйүңизде, «Тываның...

«Чагыдылга — 91»

печта салбырышта ноябрь 6-ча чедир...

Дувуренчиг медээ

галлары Н. Ч. Ооржак, В. Х. Доржу...

Чагаалардан

иншес, таакты тыртпас, күгү-хичкек...

Төлептиг КИЖИ ХЕРЕК

Дөгө-Баарыга сарыг шажынын...

Чык килдистин эргелекчини К. В. Төгус-оол...

Тываның чогаалчыларының ээлчег чок съездизинден демдегледер

лап тургаш, эгелеп чоруур авторларын...

Улууң хундүлээр деп тыва чачылды утуп болбас...

Санапалат солчуушкуну үйүңизде, «Тываның...

Санапалат солчуушкуну үйүңизде, «Тываның...

«Чагыдылга — 91»

печта салбырышта ноябрь 6-ча чедир...

Дувуренчиг медээ

галлары Н. Ч. Ооржак, В. Х. Доржу...

Чагаалардан

иншес, таакты тыртпас, күгү-хичкек...

Төлептиг КИЖИ ХЕРЕК

Дөгө-Баарыга сарыг шажынын...

Чык килдистин эргелекчини К. В. Төгус-оол...

Тываның чогаалчыларының ээлчег чок съездизинден демдегледер

лап тургаш, эгелеп чоруур авторларын...

Улууң хундүлээр деп тыва чачылды утуп болбас...

Санапалат солчуушкуну үйүңизде, «Тываның...

Санапалат солчуушкуну үйүңизде, «Тываның...

«Чагыдылга — 91»

печта салбырышта ноябрь 6-ча чедир...

Дувуренчиг медээ

галлары Н. Ч. Ооржак, В. Х. Доржу...

Чагаалардан

иншес, таакты тыртпас, күгү-хичкек...

Төлептиг КИЖИ ХЕРЕК

Дөгө-Баарыга сарыг шажынын...

Чык килдистин эргелекчини К. В. Төгус-оол...

Чарлалдар бюрозу Телевидение

НОВАБРЬ 21

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 Эртениң пиентика.

КЫЗЫЛДАН

18.30 Уругларга фильм.

МОСКВАДАН

20.00 «Тамчыктыг уду...

УШКУ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

18.30 «Уе» 19.00 Мул...

21.30 «Тамчыктыг уду...

Кино

НОВАБРЬ 21-ДЕ

«ПАВРАЛ»: «Комуна...

ВИДЕОЗАЛ: «Обнажен...

«ПИОНЕР»: «Девонд...

«КАА-ХЕМ»: «Не могу...

«ВОСТОК»: «Светик»...

Индекс 54241.

ТЕЛЕФОННАРЫ: редактор — 3-43-34, 3-43-35, 3-43-36, 3-43-37, 3-43-38, 3-43-39, 3-43-40, 3-43-41, 3-43-42, 3-43-43, 3-43-44, 3-43-45, 3-43-46, 3-43-47, 3-43-48, 3-43-49, 3-43-50, 3-43-51, 3-43-52, 3-43-53, 3-43-54, 3-43-55, 3-43-56, 3-43-57, 3-43-58, 3-43-59, 3-43-60, 3-43-61, 3-43-62, 3-43-63, 3-43-64, 3-43-65, 3-43-66, 3-43-67, 3-43-68, 3-43-69, 3-43-70, 3-43-71, 3-43-72, 3-43-73, 3-43-74, 3-43-75, 3-43-76, 3-43-77, 3-43-78, 3-43-79, 3-43-80, 3-43-81, 3-43-82, 3-43-83, 3-43-84, 3-43-85, 3-43-86, 3-43-87, 3-43-88, 3-43-89, 3-43-90, 3-43-91, 3-43-92, 3-43-93, 3-43-94, 3-43-95, 3-43-96, 3-43-97, 3-43-98, 3-43-99, 3-43-100.

